

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני בפאכע באקדע וביסולע פלאנץ

גליון מס' 557

פרשת עקב

י"ח באב התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג יצחק בן שרה ע"ה | לע"ג יוסף בן מרסל ז"ל | לע"ג ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

סיפר ראש ישיבת כסא רחמים, הגאון רבי מאיר מזוז שליט"א:

"בצעירותי בשנת התש"ך כתבתי מערכה בעניין ספירת העומר, וכדרכה של תורה, דין אחד נוגע במשנהו, ומדין לדין הגעתי גם לדון בעניין מניין וספירת עם ישראל. בתוך תשובתי ציינתי והזכרתי את דברי הרא"ם (פרשת כי תשא) שהדבר מותר. וכתבתי לתמוה על דבריו מהמשנה בריש פרק שני במסכת יומא, ומדבריו של הגאון רבי עובדיה מברטנורא דכתב שאסור למנות ולספור אנשים מישראל, ומדבריו משמע שאע"פ שסופר חלק מהם, בכ"ז אסור. וציינתי לעצמי שהדברים עדיין צריכים עיון.

והנה כעבור ארבע עשרה שנים, נערך מפקד אוכלוסין בארץ ישראל מטעם שלטונות המדינה, ורוב ככל רבני העיר בני-ברק וחכמיה עמדו כחומה בצורה לאסור זאת, שהרי אסור לספור ולמנות את ישראל.

והנה להפתעתי, במוצאי שבת נשא מרן גאון הדור זיע"א את דברותיו אודות המפקד, האם מותר לעשותו על-פי ההלכה או לא, והקיף מרן שליט"א את הנושא מכל צדדיו, בבקאות עצומה וסברא נכוחה.

ובדרך אגב הזכיר בדבריו וצייין כלאחר יד את דברי הרא"ם שמותר למנות ולספור חלק מעם ישראל, וכל האיסור הוא רק כשסופרים את כל עם ישראל ללא יוצא מן הכלל, וצייין שהקשו עליו ממסכת יומא, אך הוסיף ואמר שכבר מרן החיד"א ומהר"י עייאש זצ"ל מיישבים את דבריו של הרא"ם, ומסבירים שאכן מן התורה אין איסור למנות ולספור חלק מעם ישראל, אלא שרבנן אסרו לספור ולמנות אפילו מיעוט שבעם ישראל.

ואני בשומעי זאת, נותרתי מתפעל ומשתומם על גודל בקיאותו של מרן זיע"א בתורה הקדושה, איך שכל רז לא אניס ליה! וקושיא זו שנתקשתי בה במשך ארבע עשרה שנה, תירץ אותה מרן כלאחר יד, תוך כדי לימודו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

לא לקחת שוחד!

התופעה ידועה. בכל משפחה בה כמה ילדים, אין האחד דומה לחבירו. כל ילד ואופיו, כל אחד וכישוריו, כל אחד - ורגישותו. לאבותינו היה פתגם חכם: חמש אצבעות ביד, וכל אחת שונה מאחיותיה...

גם בכיתה ישנם ילדים רבים, ברמות שונות. חלקם מוכשרים יותר, חלקם מוכשרים פחות. אלו מתבלטים לטובה, ואלו - להיפך. מחנכים רבים, ולפעמים גם הורים, נוטים להתייחס בצורה שונה לילדים שונים. לאחד מוותרים על הכל, מוחלים על הכל. כל משובה ומשוגה נסלחת, בגלל החן שלו, או הכישרונות. בגלל היותו הבכור, או בן הזקונים... לאחר - מתייחסים בביקורתיות, מעירים על כל דבר. משום שהוא באמת שובב ופרוע, או עצל ללא תקנה. נודניק, או נחשל. זה טבעי, אבל לא בהכרח צודק...

כולם מבינים, שזה לא צודק לדון תמיד את הנחשל לכף חובה. שיש לעודד אותו, ולשבח כל רסיס הצלחה וכל שביב מאמץ. רק כך אפשר יהיה לקדם אותו, לחלץ אותו מרגש הנחיתות, להשיב את כבודו האבוד - לפעמים יכול חיוך ההציל נפש מישראל, לדורי דורות!

אבל לאידך גיסא, חושבים שאין זה כה נורא לסלוח למוצלח, להעלים עין ממגרעותיו. מפרשת השבוע נלמד, שזוהי עוולה לא פחותה. אסור לטפח בו הרגשה שהוא מושלם. שהוא מעל לביקורת, חסין מפני עונש. יחס כזה, יגרום לאישיות עיוות חסר תקנה!

פסוק מפורש הוא: "בן חכם, מוסר אב. ולץ, לא שמע גערה". פירש רבינו יונה זצ"ל: כשנראה בן חכם, נדע שאביו הדריכו וייסרו. ואם נראה לץ ופורק עול, נדע שלא שמע גערה! ורבינו הרלב"ג זצ"ל הביא על כך את האמור באדוניהו, שהתנשא למלוך משום שלא עצבו (הוכיחו) אביו מימיו - לימדך שהמונע תוכחה מבנו, מביאו לידי מיתה. והמדרש הוסיף דוגמאות למכביר: אברהם אבינו לא הוכיח את ישמעאל, ויצא לתרבות רעה. יצחק אבינו העלים עין ממשוגות עשיו, ויצא לתרבות רעה. דוד המלך מחל וסלח לאבשלום, ומרד נגדו. והמדרש ביאר כך בפסוק: "טוב כעס משחוק". מוטב להראות הקפדה על מעשים שאינם ראויים, מלפוטרים בבת שחוק המעניקה להם הכשר!

מצות ההליכה בדרכי ה' מורה לנו כיצד לנהוג: "אשר לא יקח שוחד". וכי איזה שוחד יכול האדם להציע לבוראו? מפרש רבנו הרמב"ן זצ"ל: אפילו הצדיק, אם יעשה עבירה קלה, לא ישמשו מצוותיו כשוחד, אלא יענש בעבור העבירה - ויקבל שכר בעבור מצוותיו!

נכונים הדברים, אף שיש לזכור וליישם לגבם את הכלל ש"תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". להדגיש שהתוכחה באה מתוך אהבה ולשם תיקון. אבל שבעתיים נכונים הדברים לגבינו אנו. ודאי, גדושי מעלות אנו, ומי כמונו מודעים להם. אבל אם נתאמץ נאתר אי אלו חסרונות, קלושים וזניחים ככל שיהיו. ואסור שאהבתנו העצמית וגודש מעלותינו יהו שוחד שיעוור את עינינו. עלינו לאבחן את חסרונותינו. ואם יקשה עלינו נטה אוזן לדברי מבקרינו, ונשתדל לתקן. נגדור גדרים ונחליט החלטות שיעזרו בידנו למזערן!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

המוכיח מפארג

רבנו יוסף חיים "הבן איש חי" סיפר, שפעם הגיע לבגדד רב אשכנזי מאירופה. שאלוהו: 'מי כבודו?' ענה: 'אני המוכיח מפארג'. באותם ימים היה לדרשן של פראג שם גדול מאד, ומאחר שאנשי העיר מעולם לא ראוהו – האמינו לאיש, כבדוהו בכבוד גדול ובקשו שיישא לפנייהם מדברותיו. שמש בית הכנסת הודיע לציבור, כי מחר ביום השבת, בשעה אחת עשרה, תתקיים דרשה מיוחדת מפי האורח הדגול שהגיע מחוץ לארץ – המוכיח מפארג, ובשעה היעודה התמלא בית הכנסת מפנה לפנה.

בין הנוכחים היו כמה אשכנזים נוספים, סוחרים שנקלעו למקום, אחד מהם הכיר את המוכיח מפארג, ותכף ומיד כשראה את הדרשן ידע שאין הוא האדם שהוא מתיימר להיות. פנה ושאל אותו: "מפני מה קראת לעצמך המוכיח מפארג?"

אמר הדרשן: "מוכיח אינו רק מלשון 'תוכחה' אלא גם מלשון 'הוכחה'. לי יש הוכחות כיצד יש לנהוג בעולם הזה. הייתי עשיר גדול, הסתובבתי בכל העולם, הגעתי אפילו לאמריקה הרחוקה, שהמסע אליה הוא ארוך ומסוכן ונמשך שלושה חודשים בים הפתוח, ובו שודדי ים וסערות מאיימות. ראיתי תענוגות מכל העולם כולו, ראיתי עשירים מקצה העולם ועד קצהו. כמו עיני פגשתי אנשים שבעים ומאשרים שברגע אחד חלו במחלות קשות, אלו חיים יש להם? אין להם בית ואין להם משפחה.

ואני עצמי – היו לי חמישה עשר כרמים שהכניסו לי בשנה מליונים, עשרים שדות של זריעה שהכניסו לי כך וכך, שלושים אלף ראשי צאן ומאה פרות שאפשר היה לפרנס מחלבן תריסר משפחות מטופלות בילדים, מאה חנויות ועשרים ספינות, ממון בבנק במזומן וכסף זמין בכיס, מניות ממשלתיות רבות...

והנה גז עושרי ונעלם, אין לי כלום, אני עני ואביון המחזר על הפתחים ואין לי אפילו סעודה אחת, ערום כביום היולדי.

הביטו בי וראו כי לא לאורך ימים החוסן, עושרנו משול לחוט השערה, וכל היקום אשר תחת רגלינו משול כחרס הנשבר וכחלום יעוף! גלגל חוזר בעולם, בן רגע הקב"ה משפיל גאים ומגביה שפלים!

אינני מדבר סתם באויר, יכול אני לתת 'קבלות' על כל מה שאני אומר. ואם כך, כלום איני ראוי לתואר 'המוכיח מפארג'?! אמנם איני דרשן ולא בן דרשן, אך בן העיר פראג אנוכי, ובני עירי כולם השתאו על מה שקרה איתי ולמדו מוסר, לפיכך קראתי לעצמי 'המוכיח מפארג'!"

נשאו הדברים חן בעיני ה"בן איש חי", ומצא אותם אמיתיים ונכונים, עד שכתב אותם בספרו "עוד יוסף חי".

האומר מוסר לאחרים, צריך קודם להשמיע את דבריו לאוזניו שלו! דרשני המוסר הטובים ביותר והמנהיגים הראויים ביותר, הם אלו שחוו את הדברים בפועל, ונוהגים למעשה כפי שהם מדברים.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"והיה עקב תשמעון וכו'" (ז,יב).

זקן אחד, חסך לבנו הצעיר סך גדול של אלף זהובים. מכיון שהילד היה עדיין רך בשנים, ביקש הזקן מוסחר אחד, שיהיה אפוטרופוס על בנו ועל ממונו. גידל הסוחר את הילד בביתו, וכאשר הפך לבחור, מצא לו הסוחר עבודה בחנותו. שיהיה רושם את כל הסחורות הנכנסות והיוצאות, והיה משתכר מעבודה זו למחייתו.

לימים נודע לבחור, כי אצל הסוחר מופקדים אלף זהובים השייכים לו, על כן, פנה אל מיטיבו וביקש כי יתן לו את הכסף. לשם מה לי לעבוד אצלו? אמר הבחור – והרי אני יכול לחיות בכבוד רב מן הכסף אשר שייך לי?

אם ברצונך לקבל את הכסף – השיב הסוחר – אני מוכן ומזומן לתת לך, אולם, לו לעצתי תשמע, אין הדבר כדאי לך כלל וכלל, כי אם תפסיק את עבודתך ותחיה מהכסף השמור לך, לא יעבור זמן רב והוא יכלה, ולא ישאר ברשותך מאומה; על כן, המשך בעבודתך, והתפרנס ממנה כאשר נהגת עד היום, והכסף יהיה שמור לך אצלי בבטחון.

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – אצל הקב"ה כביכול "מופקדת" זכות האבות הקדושים, אברהם, יצחק ויעקב, אולם אם יתן לנו הקב"ה את זכות האבות, הלא נאכל אותה "פרוטה אחר פרוטה" עד שתכלה לגמרי...

משום כך, אמר הפסוק: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם" ובזכות זה יתן לכם הקב"ה את כל צרכיכם, ואילו זכות האבות "ושמור ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" – היא שמורה לכם בשלימות!

"ועצר את השמים ולא יהיה מטר" (יא,ז).

שנה אחת היתה שנת בצורת קשה. השמים היו בהירים לגמרי, ולא נראתה כל עננה או סימן לגשם. גדולי ישראל קראו לצום ותפילה להעביר את רוע הגזירה.

בבית מדרשו של הצדיק רבי ישראל בעל שם טוב, התאסף קהל גדול לתפילה וזעקה. ראה הצדיק אדם אחד, מפשוטי העם, הקורא קריאת שמע בכוונה רבה, וכאשר הגיע לפסוק: "ועצר את השמים ולא יהיה מטר" געה בבכיה מתוך כוונה גדולה.

אמור נא לי - פנה הבעל שם טוב אליו לאחר התפילה - אילו כוונת כיוונת כאשר אמרת את הפסוק: "ועצר את השמים ולא יהיה מטר"? איש פשוט אני - ענה האיש - ואין אני מבין בכוונות, אולם בקשתי מהקדוש ברוך הוא ש"עצור" (יסחוט) את השמים, כפי שעוצרים זיתים וענבים, ואז לא ישאר המטר בשמים אלא ירד לארץ...

התפעל הבעל שם טוב מדבריו הפשוטים של היהודי ואמר: אכן, בזכות תפילתך הכנה, כדאי שירדו גשמים! ואכן לעת ערב נתקדרו השמים וגשמי ברכה החלו לירד.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חורבן בית או

חורבן הבית (ג)

שמעתי משפט חכם מיהודי יקר, הוא

אמר כך: 'אנחנו כאן בשביל הילדים - הילדים אינם כאן בשבילנו', אחד הקשיים בהתמודדות זו, הוא הכבוד הנרמס, הבושה מהסביבה. אם משלימים שאנחנו כאן כדי לתת להם כל מה שאנחנו יכולים ואנחנו לא עושים זאת כדי לקבל מהם או דרכם כבוד או מעמד, הכל יותר קל.

ברור שכל אחד מאחל לעצמו שיהיו ילדים שהבריות יאמרו עליו, אשרי אביו שלימדו תורה וכו'... אבל זה כבר בונוס, זה לא התפקיד. התפקיד שלנו כהורים הוא להשתדל לתת הכל למרות חוסר הכבוד שנגרם, למרות שאנחנו מאוכזבים מהתנהגות הילד. ילדים הם לא הכרטיס ביקור שלנו, זה לא אומר שאנחנו מוצגים רק דרכם, אנחנו מכובדים בזכות עצמינו למרות הכל.

אין יאוש בעולם! אסור להתייאש, כבר אמר הפסוק 'חשב מחשבות לבלתי ידח

ממנו נדח', תמיד יש תקווה ותמיד יש דרך חזרה. כל כך הרבה פעמים רואים ילדים שכולם הרימו ידיים, ילדים שנפלו רחוק רחוק ובסוף חזרו, חזרו תרתי משמע – חזרו הביתה... וחזרו לאבא שבשמים...

רבי צדוק הכהן מלובלין, בספרו "פרי צדיק" מביא דבר נפלא על הפסוק של בן הרשע: "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם" (שמות יב, כו) ומיד לאחר מכן כתוב: "ויקוד העם וישתחו", ופירש רש"י, "על בשורת הבנים". ולכאורה תמוה, איזו בשורה יש כאן שיהיה להם בנים, מילא אם היא ניתנת לאדם פרטי, אבל כאן ניתנה הבטחה לעם שלם, דבר שהינו טבעי לחלוטין שמתוך עם שלם ייוולדו בנים? מסביר ה"פרי צדיק" וז"ל: אך עיקר הבשורה היה להם שאף הבנים הרשעים שיוולדו להם לא יודחו מכלל ישראל לעולם – ועל זה נאמר ויקוד העם וישתחו, על בשורת הזרע שהבטיחם שיהיה לזרעם קדושת ישראל לעולם!" דברים משמחים, אנו מובטחים ועומדים לבלתי יודח ממנו נידח... נלמד מימים אלו שלמרות אלפי שנות גלות אנחנו מחכים בכל יום שיבוא, נמשיך להתפלל, לקוות ולייחל שהקב"ה יערה עליהם רוח טהרה, "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", אמן כן יהי רצון.